

Brauch Magda

Egy költő öt évnyi verstermése

Elmaradt imák

Elmaradt imák. Versek

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2003

Rövid, tömör, aforizmaszerű verseket, leszűrt élettapasztalatokból eredő megfogalmazásokat közöl lírai formában a szerző *Elmaradt imák* című kötetében (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2003). Korábbi köteteiből ismert, bőbeszédűen áradó poémái után szokatlanok ezek az újszerű költői megoldások, de a stílusváltás minden igazi költő életművében természetes, elkerülhetetlen és pozitív jelenség.

A kötet cím istenes versekre utal, ám ehhez képest a versanyag jóval heterogénebb képet mutat, bár a vallásos téma is jelen van, olykor kissé váratlan, meghökkenítő formában és tartalommal: a költő nem egyszer az isteni igazságszolgáltatásnak „kiszolgáltatott” ember helyzetét jellemzi: „Ver az Isten / Magas égből / jéggel dobál — / Fejbe vágnak szitkai” (*Jégeső*), Füstbe szálló testeddel / boldogan egyesülnek / a krematórium fölött / gomolygó fellegek” (*Abszurdum*).

Ilyen „abszurdumok” napjainkban is fenyegetnek: „Képernyőn néztem végig / a terrortámadást, / túsok ha-

lálát, / gőzölgő vértócsát, / családtagok könnyes arcát / mentőautók nyüzsgését / a késő őszben” (*Elmaradt imák*), de ezért kell a mai embernek is Istenhez fordulnia, és megköszönnie a csendes hétköznapiakat.

Istenhitét nem veszítette el a világban tapasztalható borzalmak ellenére sem, sőt, a költő hisz abban, hogy tehetsége is Istentől származik (*Ihlet, Lelkiállapot, Összhang, Mondogató*). Leleplezi a képmutató „műhitet” *Húsvét* című versében, és őszinte hitéről tesz tanúságot az *Én Istenemben*: „Mikor hozzám szóltál, / én gyáván hallgattam, / ha felém fordultál, / más irányba néztem. / De Te, Istenem, / mindig megbocsátottál — / gyarló gyermekekednek”. Ebből a megbocsátásból származik az ihlet is: „Isten / a költő fejére / tette kezét / és feltámasztotta / a szavakat” (*Ihlet*).

A költészet mint téma más látószög-ből is olvasható a kötetben. Meglepő, de tiszteletre méltóan őszinte hangon leplezi le a kortárs irodalomban föllelhető visszasságokat: „Kóbor szekeren döcögnek / a Parnasszus felé az író-klikkek, / éltükben kunyerálják / és erőltetik a remélt / halhatatlanságot a pályatársaktól, / az elkábított olvasótól, / a magas Égtől —” (*A lesántult Pegasus*). Szókimondó vers az *Irodalmi díjak mifélenké*, valamint az *Irigyeimnek*. Szerinte egyes magyar szerzők számára „váratlan pofonnak, keserű nyaklevesnek” hat az első Nobel-díjas magyar író sikere, mert: „Ebben a sors-talanságban / csak az irigységnek lehet helye, / gyerekek, / ami természetesen magyar. / Nem igaz?” (*Kertész Imre Nobel-díjas*). Szép emléket állít — az azóta elhunyt — Faludy Györgynek (*Így képzelek el*) és az erdélyi Ráduly Jánosnak (*Látbatatlan kollégium*).

A kötet másik uralkodó témaköre a szerelem. Az ide tartozó versek is rövid, tömör, gyakran ellentmondó érzéseket tolmácsoló vallomások (*Libikóka, Megba-*

ragudtál rám, Evezőlapátok, Bújócska, Légjűres tér stb.), ritkábbak az egyértelmű érzelmekről tanúskodó versek: *Morfondírózó, Meddő kívánság, Leoltottam a villanyt* vagy az *Utazás a Napba*: „Felutaznék hozzá, / egyetlenegy napsugárért, / hogy befonom velem / hajad tincseit, / s bearanyozzam kezedet, / melyet annyiszor / felejtettél kezemben, / és meztelen testedet, / mert befogadta / szerelmem atomjait”.

Kötetében a szerző bizonyítani igyekszik politika-mentességét (*Elefántcsonttorony*), de ezt kénytelen megcáfolni a hírhedt diktátorunkról szóló szatírájával (*A csimpánz-király*). A kötet több rövid lélegzetű darabja a költő szorongó, önmargoló lelkiállapotáról tanúskodik: Szívem pitvarában / üvöltő farkasok — / Félek. / Hibáztam. / Pusztul a lelkem. / Az ablak előtt állok. / Félrehúrom a függönyt. / Pilinkél a hó / s én dermedten hallgatok” (*Tél*). Hasonló érzelmeket árul el a *Magány*, a *Nagytakarítás* vagy a *Lehangoltság*: „Lelkem taván / úszik / egy vízi szörny”. Ezek között számottevő szerepet kapnak a szimbolista ihletésű, látomásos darabok: *Tűzkobra, Harmadik emelet, Szegény bolond, Késérleti állomáson, Gonosz vagy, Üres csigaház* vagy *A szakállas ember*: „A fekete szakállas ember / elindult egy emlék után / s álmai közt bandukolva / fejét belemártotta a Holdba — / így lett belőle ezüst szakállas ember”.

A kissé lehangelő hatású versek mellett szívderítően hat a nagyanyjának emléket állító, meghitt hangú *Kürtőskálacs* vagy a régi szerelem óráit visszaforgató nosztalgikus *Idő-lampionok*. Ez is bizonyíték az *Elmaradt imák* című kötet változatos, gazdag, sokhúrú, kissé rapszodikus versanyagára.

Mosolygó oroszlánok

Mosolygó oroszlánok

Versek

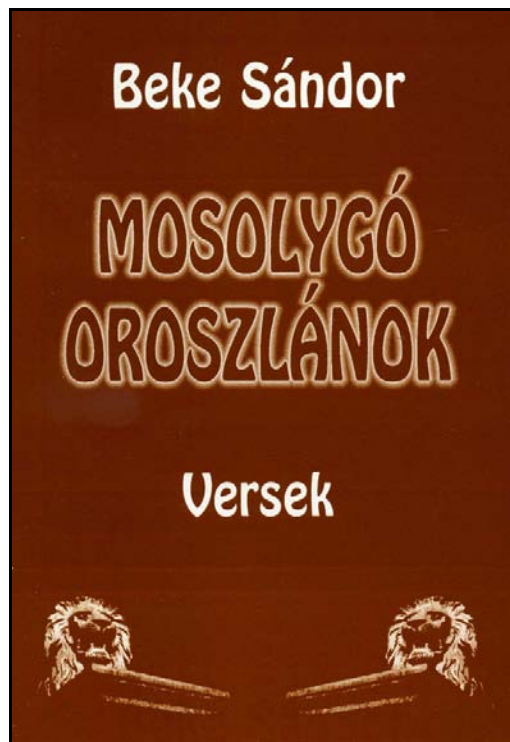
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2003

Rövid, tömör, lényegre törő versekből áll Beke Sándor 2004-ben megjelent, három részre tagolódó kötete (*Mosolygó oroszlánok*, Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely).

A *Megvilágosodás* című első ciklus nagyrészt istenes versekből állt, de itt található az önelemzésből fakadó vallomások, a költő élettapasztalatából leszűrt axiómaszerű megfogalmazások is.

A ciklus címadó verse, a *Megvilágosodás* részletesebben vall az ifjú emberről, aki egy időben elvesztette hitét, ám miután álmai, vágyai, törekvései sorra csődöt mondtak, hiába kereste máshol az okokat, végül rá kellett döbbsennie, hogy életkedvét, cselekvőkészségét csak Istenbe vetett hitével nyerheti vissza: „Visszaemlékszem / arra a dacos fiúra, / aki az élet forgószínpadán / kételkedve állt a reflektorfényben, / ahol a váratlan fénycsóvában / — mint egyszerű polgár —, / megjelent / és kezét fogott vele az Isten.”

Más verseiben istenhitét tömören fogalmazza meg (*Templom, Sorsunk, Hiánypótlás*): „Mi, emberek, / csupán szószólói / és végrehajtói lehetünk / az isteni ítéletnek”. (*Sorsunk*). Gyarlónak, képmutatónak tekinti embertársait — és talán önmagát is — *Gyarlók vagyunk* című kétsorosában: „Ma meggyónod

a bűneidet — / holnaptól ismét vétkezel.”

Úgy véli, a mai ember bűnösségét nem hagyhatja megtorlás nélkül az Isten. *Kellett nektek!* című versében leírja egy jelenkori vízözön apokaliptikus látomását. Hasonló látomások, szürrealista képek gyakran felbukkannak ebben a fejezetben (*Macskaszemek, Tévelygés, Baleset, A Hold, Hajnali rémálom* stb.) *Auschwitz* című négyoroszában — mint annyian azóta — ő is azon rágódik: Is-

ten hogyan tűrhette el ezt a szörnyűséget: „Isten homlokába / fúródtak / a szögesdrót / rozsdás szegei.”

A látomásos, szimbolikus versek azt is bizonyítani törekszenek, hogy a világon lezajló események és jelenségek összefüggenek: „Orkán támadt / Los Angeles fölött, / s fejem tetejéről / kitépte / a hajszálak gyökereit.” (*Ijesztő vihar*). A költő humanista gondolkodásmódját tükrözik a következő szavai is: „háborús bűnösök / után nyomoznék / Dél-Amerikában” (*Ha nem lennék költő*).

Ezzel el is érkezünk az önvallo-máshoz, az életből leszűrt következtetésekhez, melyek tömör, filozofikus formában vannak jelen (*Milyen kár, Valami hiányzik, A kő természete, Mulandóság, Elvesztettem stb.*). Bár megállapítja, hogy számára az élet „kibontásra váró ajándécsomag” (*Az élet*), a fejezetet — rapszodikus módon — pesszimista következtetéssel zárja: „Két végtelen közé zárt / néhány szárnycsapás, / ennyi a lét: / nagy nyomor, / fejfájás, / sok semmiség...” (*Ennyi...*)

A kötet második ciklusának címe: *Az istálló-mester panasza*. Ez a rész általában a költő szerelmi lírájának darabjait tartalmazza. A többnyire itt is rövid szabadversek olykor ellentmondásos érzelmeket tükröznek. A *Vallomás*, a *Mosolygó oroszlánok* — a budapesti Lánchíd oroszlánjairól szól —, a nép-

dal-ihletésű, leheletkönnyű *Ha...*, a *Kibékülés* és talán a *Kárpótlás* is a boldog, beteljesült szerelem hírnökei, ezzel szemben az *Üres gyufásdoboz* a kiábrándulása, akárcsak a jelképes istálló-mester panasza, aki előre sejti érzelmeinek megghiúsulását: „Ha eladó lesz a lovarda, / fehér lovad hátán / mindörökre eltűnsz, / szenátor úr lánya, / kit gazdag álomvilágban / szegény istálló-mesterként / szerettem.” Hasonló problémákat vet föl *A szerelem ötödik évszaka*, a *Kérdőjelek*, a *Matematika* és az *Ez vagy is*: „Ágyamban / szirén, / szívemben / hiéna.” A ciklus három utolsó verse — szinte félreérthetetlenül — a szeretett lény haláláról ad hírt.

Jóval vidámabb hangvételű a kötet utolsó, harmadik fejezete, mely a *Szétszerelt játékaim* címet viseli. Gyermek- és ifjúkori emlékek sorakoznak itt egyszerű, meghitt, őszinte hangon, bőbeszédűen, a felnőtt nosztalgia szűrőjén át megszépülve, kissé átalakítva (*Angyalka, Szétszerelt játékaim, A kicsi adminisztrátor, Csillagok leszűnk az égen*). Az *Azon a nagy bulin, ősszel* című történetben egy költőbarátjának állít emléket. A költő örökre szeretné megőrizni — sikertelenül — gyermekkorát: „Tükröbe nézek, / és megpillantom magamat: / búskomor, szakállas / gyermek vagyok” (*Tükröm, tükröm*).

Fehér tulipánok

Fehér tulipánok

Versek

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2004

Beke Sándor 2004-ben megjelent kötetének (*Fehér tulipánok*. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely) két fő témaköre a szerelem és a költői hivatás, ami összefügg az önértékeléssel. Mindkét téma megköveteli a feltétlen őszinteséget, és a költő maradéktalanul eleget is tesz ennek a követelménynek.

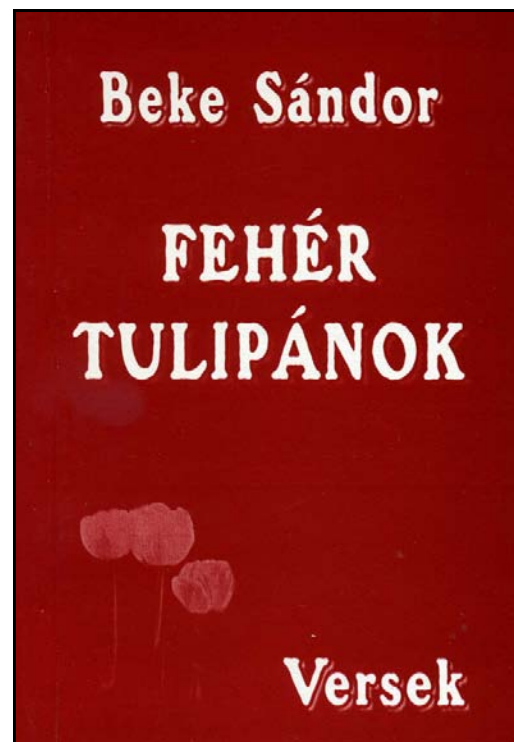
A költő szerelmi lírájának darabjai általában gyöngéd, bensőséges hangúak, de a téma megközelítése egyéni, talán kissé szokatlanak is mondható. Ezek a versek inkább a szerelemföltésről, a szeretett lény hirtelen elvesztésének elképzeléséről szólnak. Ezt tanúsítják — többek között — a *Karácsony nélküled*, a *Marasztaló*, a *Töprengés* vagy az elválastól való félelmet még konkrétabban kifejezők: „Kedvesem! / Elképzelttem, / hogy átköltöztél / a nemlétebe. / Lesújtott, / szomorú szívvel / a világ Urával / akartam beszélni, / és engedélyt kérni tőle, / hogy megtarthassam / a szívedet” (*Szíveink*).

Hasonló érzelmeket fejez ki a *Ha elmész* vagy a hosszabb lélegzetű *Féltékeny vagyok*. A kötet címadó jelképei — a fehér tulipánok — viszont az elmúlt szerelmek emlékei, melyek a költő számára mindennél fontosabbak: „De jelképes, / szerelmes sírkertben, / az apró sírkövek között / új sírkő született. / E temetőbe / mindig hazajárok. / S ha innen / otthonom felé indulok, / a messzi kanyarból / vissza-visszanézek:

/ a zöld fű között, / a szélben, / lobogni kezdenek / a fehér tulipánok.”

A kötet néhány darabja — a fentiekől eltérően — boldog, megvalósult szerelemről szól: *Szeretlek*, *Nem tudom* vagy a szép, halk szavú vers, a *Csak a tücskök*: „Halkan szólítasz, kedves. / Csak a tücskök az ég alatt, / s a harmatos fűszálakra / tapadt éjjeli neszek / hallják a nevemet.”

Idillikus hangulatú az első csók emléket megörökítő vers, *A tűzes csempekályba* is.

A költemények másik csoportját az önértékelő lírai vallomások alkotják. Ezek között csak elvétve találunk a szó szoros értelmében ars poetica-szerű verseket, a költő többnyire önmaga megismerésének jelentőségét hangoztatja: „Vannak kapuk, / melyeket tilos kinyitni. / Bizonyos kilincseket / nem szabad lenyomni. / Vannak kulcsok, / melyeket azért érdemes használni, / hogy az ismeretlen / udvar kapujában / szembe találjuk magunkat / a felénk siető házigazdával — / önmagunkkal” (*Kilincsek*). *Ismét megszülettem* című, hosszabb lélegzetű versében a mindennapi apró örömek felsorolásával életszeretetről tesz tanúbizonyságot. Ezt az érzést igazolja az ezzel szomszédos *Úgy érzem* című rövid vallomása is: „mintha / örök láng / égne / bennem, / amit a legjobb / tűzoltók / sem tudnak / kioltani”.

Ez a „láng” készíti arra, hogy – költőként és emberként — mindig törekedjék jobbra tenni a világot (*A világ kereke, Holdtölte, Szabad kiáltás, Esély, A híres vadász*). Legtömörében a következő négy rövid sorban foglalja össze az ember értékét: „Csak akkor / szeretnek igazán, / ha nem tudnak / nélkülözni” (*Mikor?*).

A tömörség, a szűkszavúság, a végső igazságok és tanulságok leszűrése jellemző költői hitvallásának megfogalmazására is: „A lélek / szűrőjén / átengedem / a szavakat” (*Versírás*) vagy a költőtársaihoz szóló biztatás: „Többet nem viaskodom / veletek. / Dolgozzatok, / írjatok. / Én is ezt teszem. / A többit bízzuk csak / a selejtet rostáló / pártatlan időre” (*Kortársaimhoz*).

Isten megáld a Hargitán

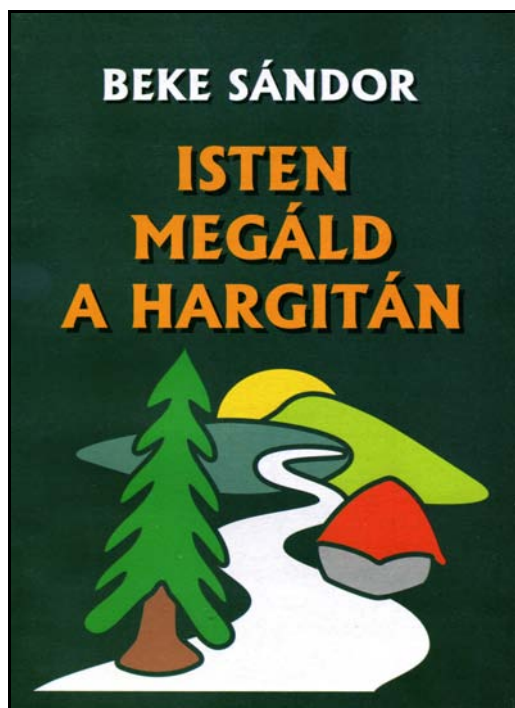
Isten megáld a Hargitán

Válogatott versek. 1981–2003

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2005

Válogatott verseket gyűjt össze Beke Sándor 2005-ben megjelent kötetében (*Isten megáld a Hargitán*, Erdélyi Pegazus Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2005). Az 1981–2003 között keletkezett költemények nem időrendi sorrendben „építik fel” a kötetet, de a versszerető olvasónak (s itt elsősorban önmagamra gondolok) mégis első dol-

ga a — különben világos és egyértelmű üzenettel bíró — szabadverseket kétféle csoportosítani: a vízvázlatos természetesen a rendszerváltás, ami a szerző esetében egybeesik a zsenyébb ifjúkor és a felnőtté válás két életszakaszával is (noha ez utóbbi nem annyira egyértelmű). Kötetében a rendszerváltás előtt keletkezett versek vannak túlsúlyban.

Beke Sándor korán kezdte költői pályafutását, ami nem ritka jelenség a költők esetében, az viszont figyelemre méltó, hogy szinte kezdettől fogva megtalálta egyéni hangját és ábrázolásmódját. Ez már a legkorábbi versekben is észlelhető, gondolok itt a *Madártemető* (1993) című első verskötetében megjelent, 1981-es keltezésű *Szövegértelmezés* és az 1982-ben írt *A szavak árnyékában* című versekre. Ez utóbbiban már ott van a jellegzetes Beke-féle forma: a hosszabb és az egykét szótagos sorok többé-kevésbé szabályos váltakozása. Ugyancsak a 20 éves költő vallja három rövid sorban — a szülőföldről való hűséget, elkötelezettséget: „ittmaradni / a legszebb / lázadás” (*Háromsoros, melyet a megbetegedett vándormadarak mondtak egyszer, szeptember elején V alakú őszben*). Maga a vers

háromszor rövidebb, mint a címe! Azért ez nem mindennapi, megszokott forma egy kezdő költőnél. Egyébként a *menni* vagy *maradni* témáját megismétli később a *Hópegybek elégiája* című — szintén e kötetben szereplő — versben.

A kötet több, a 80-as években keletkezett, különleges hangvételű és felépítésű költeményt foglal magába (*Koromfekete és ezüstfébér, Madártemető, Havasi gyopár, Amikor messze volt még a mundaál* stb.) Kiemelném az *Erdély* című verset, amely a költő szülőföldjén két együttélő nép sorsközösségére hívja föl a figyelmet (bizonyítván elfogulatlanságát), valamint az ekkori versekből áradó optimizmust leginkább igazoló sorokat: „Mi születni fogunk / mi jönni fogunk / mi beszélni fogunk / mi tenni fogunk / mi hinni fogunk / mi örülni fogunk / mi nevetni fogunk / mi szeretni fogunk / mi emlékezni fogunk na jól van / gyerekek / most leülhettek / mondta / a tanár elvtárs / mikor igeragozásból / ismét jelesre / állt az osztály / ezerkilencszáznyolcvanhat / október huszonharmadikán” (*Jövő időben — nyelvtan órán*).

A diktatúra utolsó éveiben már több „nagy” vers (gondolok itt a szélesen hömpölygő, kitárulkozó, mindentki-mondani-akaró stílusúakra) került a kötetbe: a rendszerváltás előtti évekről adott hajszálpontos lírai helyzetjelentésnek beillő *Védetlen évek*, az egykori magyartanárának emlékére írott *Rózsakereszt*, a nagylélegzetű *Magyar rekvium* vagy a szüleinek ajánlott *Tücsökszerenád*. Ez utóbbiban a tücskök: „... körtáncot járnak / bálványimádón / a Nagy Semmi / körül / mint nyamvadt cse-

pűrágók” és így tovább, szókimondón, hiszen nincs olyan olvasó, aki ne értené meg e metaforákat, jelképeket. Ezzel szemben *Tavaszdíke* című verse már csupa derűlátás, bizalom: „Látod? / nemsokára elindulnak / az álmos sepregetők / és füttyörészve / egy lázas tavaszban / kisöpörnek gazt, / félelmet / s kételyeket.”

A rendszerváltás után keletkezett versekben néhol több az életöröm, de igen keserű a csalódás is. Ez utóbbi elsősorban a Sütő Andrásnak ajánlott versben tükröződik, melyet az 1990 tavaszán történt véres esemény kapcsán írt *A szavak vérpadán* címmel. Nem túl bizakodó hangú az Illyés Kingának ajánlott *Erdélyi homály* sem: „és fáj már benned a vers, / az ómagyar ének, / hol szavaid fölött / egyre gyűl, / sűrűsödik / az erdélyi homály”.

A Tamási Áron emlékére írt *Megkéssett feltámadásban* is az „ünneprontókat” bélyegzi meg, akik késleltetik a jövő kibontakozását. A kötetcímadó *Adventi koszorú* avagy *Isten megáld a Hargitán* cí-

mű költemény is elégikus hangulatú, hiszen egyedül Istenben bízhat a „hargitai” ember. Ezzel cseng össze a képszerű formában írt *Kopjafa* és többé-kevésbé az 1990-es *Nagyvárad* és *Ady Endre sétái* című vers is.

E kötet élére került az 1995-ben írott nagy poémája, a *Tüntető magnóliák* avagy *Ima Erdélyországért*, melyben a Kárpát-medencében élő magyarság nemzettudatát élesztgeti: „De ti, / tüntető magnóliák / magyarul lobogjatok, / mint a Kárpátok s a Tátra fenyői, / mint a bácskai / véres füvek, / mint az ungvári végeken / a kikelet hangja”.

A versgyűjteményt két istenes költemény, azaz „versima” zárja: a költő bocsánatért esengő rendhagyó „gyónása”, valamint a hitét egykoron már-már elvesztett, majd visszanyert ember megrendítő vallomása: „Uram, / visszatérek / a gyermeki szívbe / és felmegyek abba a régi / templomtoronyba, / s a kilátó ablakában / ismét / felgyújtom a mécsest —” (*Ismét felgyújtom a mécsest*).

Lelkemben muzsikál a Hargita

Lelkemben muzsikál a Hargita

Régi és új versek

Székelykapu Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2006

Beke Sándor, a székely költő, a Hargita szerelmese 2006-ban jelenteti meg új kötetét (*Lelkemben muzsikál a Hargita*, Székelykapu Könyvkiadó, Székelyudvarhely). A *Régi és új versek* alcím arra

alcím arra utal, hogy a kötet néhány régebbi, az 1980-as években írott verset is tartalmaz, de a művek többsége az új évezredben íródott. Az itt összegyűjtött 17 vers tematikailag szinte kivétel

nélkül a Hargitához kötődik. Köztük a legkorábbi — az 1976-ban, tehát a költő zsenge ifjúkorában keletkezett kis hatsoros — jelzi, hogy ez a Hargita-csodálat és -szeretet igen mélyen gyökerzik a költő lelkében: „Szülőföldem itt e széles Hargita, / szülőföldem a dús fenyves, / a csípős illatú” (*Gyerekszemmel*). A néhány évvel későbbi *Azon az éjszakán* című vers látomásai is ehhez a témához kapcsolódnak (fenyők, arany színű szarvasok, Szent Anna-tavi Anna bál). A további versekben is ott szerepel a Hargita és „kellékei”, hol konkrét, hol elvont, metaforikus vagy szimbolikus formában: *A fenyőfagyókér vallomása*, *Havasi gyopár*, *A negyedik gyertya*, *Adventi koszorú*, *Kész a kép*. Ez utóbbiban a természet formálta kép túlmutat önmaga valóságán: költői és emberi hitvallássá lényegül: „Előttem az út, / az út mentén a domb, / a dombon túl / az erdő borította hegy, / s a fenyvesek fölött a Nap. // E kép tanúsítja: / elindultam az úton / a fény felé.”

A Hargita — mint a kötet kulcsszava, kulcsmetaforája — szimbóluma —, a többi versben is sokféle érzelm, indulat, életérzés kifejezője. Elsősorban a költő istenhitével függ össze, mivel — képzeletében — a hegytetőn, a szeretett fenyvesek között az ember közelebb kerül Istenhez (*Ima a Hargitán*, *Adventi koszorú avagy Isten megáld a Hargitán*, *Karácsony a Hargitán*). *A negyedik gyertya* című versben az adventi koszorún meggyújtott utolsó gyertya Isten közeledtét jelzi: „Isten jön / és itt hagyja fiát a Hargitán.” *Átalakítás* című költeményében arról tesz vallomást, hogyan töltődik fel a környezetben: „Energiaival töltődtem fel, / majd

beléptem a fenyves szívébe / — az ég templomába — / és ima közben / a lelket feszítő energiát / átalakítottam szeretetté.”

A költő számára otthonos e táj, valósággal nem tud betelni szépségeivel, de emlékeket is ébreszt benne. Két versét is az egykori ivói szomszédja, Ilyés Márton bácsi emlékének szenteli (*Ember a havason*, *Márton bácsi forrása*). „S ha csön-des éjeken / az öreg gazda hazalátogat az égből, / leül a forrás mellé — / a havast ünnepli szívében. / Szeméből zenélő vízcseppek születnek / a havasi emlékekben” (*Márton bácsi forrása*).

Tamási Áron emlékét is e „fenyősörényű rengeteg” őrzi, ahol várja „mint a legszebb árva, / mint a legárvább szenvedő, / mint a legkoldusabb koldus / csudanagy türelemben / a megkésített jövőt...”

A Hargita indította útjára az egykori „törékeny álmú” gyermeket kis papírhajóján, de az Atlanti-óceán közepéről is a szülőföld felé vergődik vissza az egykori kis hajó, a költő életének, hivatásának szimbóluma (*Papírhajó az óceánon*).

A szülőföldön való helytállásra, az emberi tartásra mutatnak példát a Har-

gitán növekedő fenyevesek is: „A világ mulandó. / Ezért fontos, / hogy szellemünk ragyogjon, / mint a csillagok, / és álljunk egyenesen, / mint a fenyevesek” (*A mulandóság kátéja*).

A verseskötet értékét jelentősen növelik Péter Katalin művészi igényességgel készült illusztrációi.

Bodzafa virága

Bodzafa virága

Versek

Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely, 2006

Két, részben ellentétes formájú versciklusból áll Beke Sándor *Bodzafa virága* című kötete (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2006). Az *Erdélyi harangok* című első részben általában rövidebb, szűkszavú vallomások alkotják, a *Villásfarkú barátaim* című másik ciklus jóval bőbeszédűbb, főleg gyermekkori emlékek felidézéséből áll, bár a szeretett nagyszülők emléke már az első részben jelen van.

A ciklus címadó verse, a Farkas Árpádnak ajánlott *Erdélyi harangok* 1979-ben íródott. Ez a többenél negyedszázaddal korábban keletkezett, a szülőföldhöz való kötődést sugalló vallomás így egyedülálló a többi, jóval elvontabb, intellektuálisabb darab között. Ez utóbbiak egy tekintélyes része „istenes” vers. Az idézőjel azért kívánczik ide, mivel Beke Sándor istenhite nem valamelyik vallás dogmáihoz kötődik, inkább egy maga elképzelte Istenben

hisz (akárcsak korábban Balassi vagy Ady), de úgy érzi, erre az istenhitre feltétlenül szüksége van a mai elidegenedett, magányossá vált embernek. Sokoldalúan, többféle nézőpontból viszonyul ehhez a kérdéshez, járja körül ezt a témát. Szilárdnak hitt meggyőződését olykor felváltja a kételkedés, a vívódás is: „Arcom égni kezdett a láztól, / és megijedtem a feltámadástól” (*Félelem*). *Miért?* című versében arra int, hogy ne csak Istentől várjuk gondjaink megoldását. Máskor szinte görcsösen kapaszkodik istenhitébe: „Lehet száz barátod, / ha elhagy az Isten, / — mint villámütött fa — / egyedül maradsz, / pusztulásra készen” (*Egyedüllet*). Ezt az érzést fokozza *Ez is én vagyok* című verse: „Tenyerem sorsvonalai között / imára kulcsolta kezét / és Istennel beszélget / egy naiv kisfiú.” Ez a „beszélgetés”, mint istenes verseinek motívuma, egy másik versében is alapvető

szerepet játszik, és betekintést nyújt a költő istenhitének természetébe. „Szeretnék leülni egy asztalhoz, / és elbeszélgetni Veled, / Istenem, / mint két régi jó barát, / akik az élet forgatagában / eltávolodtak egymástól, / s akik azért találkoznak most, / hogy kezet fogjanak / és kibéküljenek...” (*Emberi mércével*).

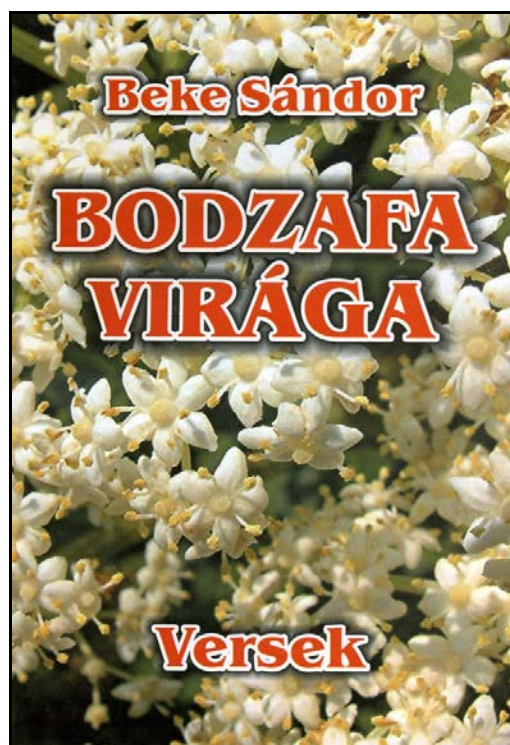
Az első rész másik jelentős témaköre a szerelem. Mindössze két rövid meghitt vallomás erejéig — *Örülj velem!* és *Pulzus* — fedezhető fel a boldog érzelem, a többi idevágó témájú költemény szakításról, fájdalmas búcsúról, elválásról ad hírt: „kitártad lelked ablakait: / tengerzöld szemedből / álnok szirének úsztak felém” (*Egy őszi pillanatban*).

Ellentmondásos vers a *Vallomás* is, akárcsak a *Szakítás* és a *Tűnődés*, mintha a költő a saját érzelmeivel sem volna tisztában. Az *Emlékedre hullt...* és a *Minden este* című hosszabb költemények elmúlt vagy eltávolodott szerelmek emlékét őrzik.

Az első ciklus szép ars poeticái a *Szóháború* vagy az *Olvasás közben*: „A pihekönnyű / vékony papírlapon / leírhatatlan / súlya lehet a szónak”.

Bár a második versciklus foglalja magába a gyermekkori eseményeket, benyomásokat, nagyszüleinek bővebben a kötet első részében állít maradandó emléket. Nagyját „örökíti meg” *Az utolsó fénykép* című versében, melyben leírja, hogy „vérbeli székelyként” borosüveg illelnek a kezébe, de véletlenül a Hargita gyöngye borvizes üveggel látja utoljára. Szintén nagyszülei jelennek meg elevenen, képszerűen és bensőséges szeretettel ábrázolva a *Ha nagytata látná* és a *Nagymama sír* című versekben.

Valóságos lírai önéletrajz a kötet második része, a *Villásfarkú barátaim*. Gyermekkori emlékek, részletes, bőbeszédű vallomások ezek a versek egy kisgyermek, majd egy serdülő fiú hétköznapi — csak számára jelentős, de a hasonló életkorúakra is jellemző — kalandjairól, benyomásairól, korai élettapasztalatairól, melyek időben már meglehetősen messze kerültek a szerzőtől, az emlékek mégis élnek, élesek és pontosak (*Színes léggömbök*, *Születésnap fényképeződés*, *A Margit-szigeten*, *A kicsi miniszter*, *Ildikó*, *Székegy harisnyában*, *A hős borgászfű*, *Villásfarkú barátaim*). Istenhite, az imához való viszonyulása is ebben az időben jelentkezik. *A kisgyermek imája* című ciklusindító versben a gyermek saját szavaival fordul Istenhez, és imádkozik előbb családjáért, majd a Föld minden emberéért. *Titokban imádkoztam* című vallomásából már megtudjuk, hogy:

„...vallásórán, / amikor saját szavaim-
ba / foglaltam imámat, / őszintesége-
mért kikacagtak / a nagyobb gyere-
kek”. Talán ez a vers árulja el legin-
kább későbbi sajátos viszonyulását Istenhez és az istenhíthez.

A gyermeki lélek teljes kitárulkozása közben megjelennek e költeményekben a szülők, a nagyszülők (*Bodzáfa virága, A gumicsizma*), a keresztszülők (*A kőso, Legyek jó fiúcska*) vagy a szomszéd néni kutyája (*Farkaskutyát sétáltattam*). Emlékeikre általában szívesen gondol,

akkor is, ha azok nem mindig kellemesek, ez alól kivételt képez *Az első rettegés* című verse. Családja rossz előjelnek tartja a Szilveszter hajnalán a nyitott ablakon beosont nagy szürke macskát, ezért a gyermek a rá következő évben attól retteg, ki fog meghalni a családjából. Ezúttal is Istenhez fordul segítségért: „Esténként szorongó szívvel / kulcsoltam össze kezemet attól kezdve, / és titokban imádkoztam értük. / Könnyes imáimban / mindig hálát adtam Istennek, hogy élnek”.

Álom a Titanicon

Álom a Titanicon

Elbeszélő költemény

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

Rendhagyó kötettel jelentkezett a 2007-es évben Beke Sándor, a székelyudvarhelyi költő: ezúttal lírai hangvételű elbeszélő költeménye, poémája kerül az olvasó kezébe (*Álom a Titanicon*, Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely).

„Kisiskoláskoromban ismerkedtem meg fehér-fekete tévénk jóvoltából a Titanic történetével. Az elsüllyedt hajóért sokat és sokszor búslakodtam, érzékeny, tiszta gyermeklelkem mindig beleremegett a fájdalomba. Kisfiú voltam akkor, de ahogy telt az idő, egyre nőtt, terebélyesedett tudatomban az óceánjáró szomorú emléke. A Titanic szörnyű valósága, igaz története tovább foglalkoztatott. (...) Arra az Akadályra haragudtam, mely kettétörte az

az Álom útját. Útját a Célnak, a Beteljesülésnek, a zátonyra futott Rendeltetésnek, a Végállomásnak, mely minden békés emberi Cselekedet, Alkotás és teremtő szándékú Megnyilvánulás célkitűzése. Minden időben.” — vallja a szerző könyvének utószavában, mely nemcsak arra ad magyarázatot, hogyan, milyen ihletésből keletkezett ez a — véleményem szerint — remekmű, de arra is, hogyan válik egy érzékeny lelkű gyermek költővé.

Miután *A szerző vallomásából* idéztem, legyen szabad az olvasónak — mindenekelőtt — azt a tanácsot adnom, hogy Csire Gabriella a kötet elején található értékes *Ajánlása* után lapozzon hátra, és ismerkedjék meg az

óceánjáróról szóló, a katasztrófa körülményeit feltáró adatokkal, tudnivalókkal *Az álmokon túl* című magyarázó szövegből. Ezt azért érdemes előre elolvasni, mert a poéma szövegében számos utalást találunk, melyek így azonnal érthetőkké válnak: a konstruktorok és vezetők elbizakodottsága és becsvágya, a zenészek helytállása, a Carpathia segítségnyújtása és a katasztrófa egyéb részletei. (E prózai szövegek elolvasása nem csökkenti az elbeszélő költemény líraiságának élvezetét, sőt, ebben az esetben remélhetőleg növelheti azt).

„Az Álom a Titanicon egy szerelmespár története, akiket a halál választ szét: egyikük az óceán mélyére hull, másikuk életben marad. A túlélő lelke azonban örökre a holt kedves és a hajóroncs körül kering. Emlékezete tovább élteni, feltámasztja, mesés világba varázsolja mindazt, ami szép volt valamikor, élő és ragyogó” — így foglalja össze dióhéjban a poéma cselekményét kitűnő előszavában Csire Gabriella. És valóban ez a lényeg, de ez csak a cselekmény egyik szála. A másik: a katasztrófa, a hajó lassú elsüllyedése, a rajta lévő áldozatok utolsó gondolatai, a valóságos — és nem képzeletbeli — események. A két szál — az elképzelt és a valóságos —, amelyben szintén szerepet játszik a költői képzelőerő is, azonban gyakran találkozik, függ egymástól. Bár a költő grafikailag is elkülöníti e szálakat, a túlélő szerelmes gondolatai, lelkivilága, emlékei nem is fűződhetnek máshoz, mint az elsüllyedt hajó utolsó óráihoz. Az epikus és lírai részletek inkább a poéma első ré-

szében különülnek el élesebben, ahol a hajó vezetői rádöbbennek a rettenetes valóságra. A hajótervező — aki szintén velük — „...feléz / a ragyogó éj égere, / talán Istent keresi, / vagy saját esztelenségét / próbálja tetten érni”. Megkapó részlet az öreg kapitány utolsó imája a vészharangok zúgásától kísérvé: „Köszönöm, / Istenem, / hogy próbára tettél bennünket, / önhitt és dölyfös embereket, / köszönöm, / hogy példának / szemeltél ki minket, / gyarló halandókat”.

Az elképzelt szövegben a „megátalkodott”, „önhitt” és „dölyfös” jelzők árulkodnak a vezetők hibáiról, elbizakodottságáról. A továbbiakban a valóságos események: a hajótörtek segélykérő imái, a vízen úszó tárgyak felsorolása, a mentőcsónakok megjelenése a ködben, a deszkákba, gerendákba kapaszkodó emberek látványa összekeveredik a megmenekült szerelmes emlékképeivel, hiszen ő is búcsúzkodásra kényszerül párjától, akárcsak a hajó többi utasa (az utasoknak nem egészen egyharmadát lehetett csak megmenteni). Az óriási pompával berendezett hatalmas óceánjáró a tenger fenekére kerül: „Kihunytak a kék hullámok fölött / a Titanic ablakai az éjben — / A kisimult örvény alatt / Poszeidón isten bronzpatás lovai / vontatják a tengerfenékre / a különös várost, / a drágaköveket, az aranyat, / a márványt, a mesés kincseket / rejtő fekete csodát, / s Tritón kagyló-kürtje köszönti / a magas rangú vendéget, / a könnyes / kisírt szemű palotát”.

A továbbiakban a szerző megszólaltatja a szerelmespár hullámsírba veszett

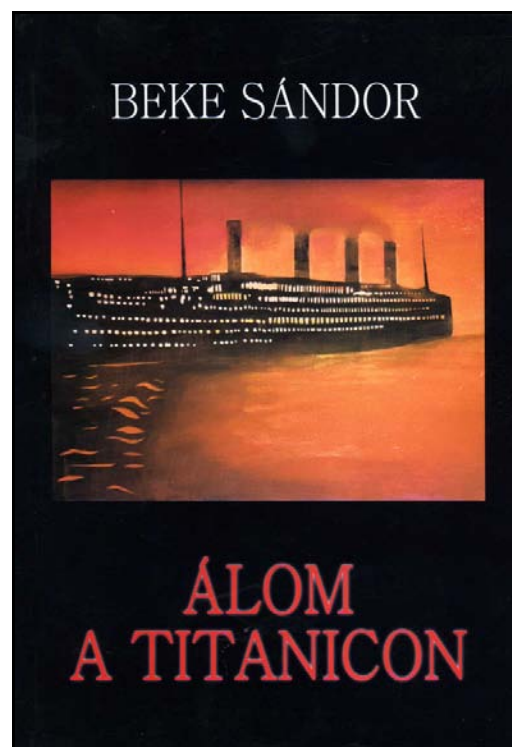
tagját is: képzeletében a víz alatt új életet kezd, ott is tovább él szerelme: „A víz kék hullámkezelével / fehér selyem-ingembe / kapaszkodik, / hullámozó hajamat tépi, / és megérezem / az óceán szívükötetését, / s hallok a szerelem / fájdalmas himnuszát, / amely izgató örömmel / burkolja be szívemet”.

A történet — ha ez egyáltalán lehetséges — a továbbiakban még líraibb hangúvá válik, mert a költő képzeletében — a két szerelmes, az élő és a hullámsírban elsüllyedt, párbeszédet folytat, azaz örök szerelmet vall egymásnak, emlékezve közben a hatalmas óceánjáró egykori képére és a katasztrófa következtében beállott helyzetére is: „Követlek, / szerelmem, / a fájdalmas haláltusában, / ott vagyok veled / a gyilkos vízben, a fulladásban, / követlek, / mint a hűséges / és rendíthetetlen kapitány követte / az »óceán szívének« / keresztelt álomhajót, / követlek, / mint az állhatatos zenekar / a süllyedő Titanicot”.

Képzeletükben megelevenednek a víz alatt gazdáikat kereső tárgyak: aranykeretű szemüveg, széttört poharak, konyakos üveg, a kapitány látcsöve, a pazar fényű kristálcsillár, az elázott térképek, a selyemernyős asztali lámpák, az amerikai úr — az egyik utas — francia gyártmányú autója, mely az „óceán homokszivatagában / talán már el is indult / gazdája után valamerre...”. A költő képzeletében a lemerült szerelmes egy olyan csodavilágba kerül, amelyben — az óceán fenekén — újból felépül, régi pompájába tündököl az elsüllyedt hajó, de benne, ezúttal már, egyenrangúakká válnak a gazdagok és a szegények, akik a langy hullá-

mok alatt álomittasan ébrednek. A bálteremben ismét megszólal a zene, énekel az egész hajó, köztük a szerelmespár elsüllyedt tagja is: „s én a találkozás mámorában, / lángoló révületben / a mézédess szerelem himnuszát / ajánlékozom neked”, „Szerelmünk fennkölt ünnepén / felébrednek álmukból / az egymásnak megbocsátó lelkek, / s a zengő zongora köré gyűlnek. / Muzsikával ünnepelnek. / A kevély arisztokraták / és a megalázott fedélközi utasok / mélytengeri hangerővel / mondanak imát együtt: / ó, bocsásd meg vétkeinket, / miképpen mi is megbocsátunk / az ellenünk vétkezőknek...”

Képzelet és valóság keveredik a poéma utolsó részében. Az óceán mélyén „feltámadt” hajón minden a régi pompás fényben csillog, tovább folyik a megszokott

tevékenykedés, a sütés-főzés, a fényes ebédlőasztalokon újból ott vannak az ezüstök és aranyozott porcelánok, ragyognak az ékszerek az estélyit öltő dámaikon, csilingelő csengők hívnak ünnepi vacsorára (mint egy nappal korábban a fedélzeten), a valóságban azonban a túlélők megmentője, a Carpathia hajó jelenik meg, majd elhajózik, ott hagyva a Titanic roncsait a vesztét okozó jéghegy közelében, és a hajómaradványokon már csak a sívító sirályok pihennek: „A végtelen vízen / a szenvedés orgonája zengett: / a Teremtő szándéka szerint / — két úton —, / a halálba vagy az életbe / mindenki hazatért”.

A szerelem azonban a halálon túl is győzedelmeskedik: a szerelmespár megmentett tagja szívében nemcsak örökké él majd társának emléke, de reménykedik az egykori találkozásban is: „...S ha egyszer mégis / összehúzódik a rivaldafényben / a történet függőnye, / te, szerelmem, / akkor is álmaimban / örökké velem maradsz. / Bár éveim múlnak, / te mindig fiatalon élsz szívemben — / mert a te szívedet

/ a szivárványszínű óceánban / az idők végezetéig selymes hullámok / dobogtatják tovább ott, / ahol megtaláltuk álmaink / szépség-otthonát, / ahol mindörökre nyitva hagytuk / szerelmünk túlvilági kapuját / titkos menedékhelynek, / az idő örök állomáshelyének, / ahová — ha találkozni akarunk —, / mindig visszatérünk...”

„Ajánlom ezt a költeményt mindazoknak, akik kitartanak eszméik mellett, és az utolsó percig irányítják a kormánykereket egy szebb és emberibb jövő felé.” (...) „Üzenem: az álom szárnyaló ereje isteni erőt sugall és tovább éltet, hogy elviseljük a szürke hétköznapiakat életünkben.” — írja poémájának bevezetőjében a szerző. Bizonyára ez az erő segítette abban, hogy ezt az elrettentő történetet a szó szoros értelmében szépen, minden naturalizmustól mentesen írja meg. Talán ez a mű legnagyobb érdeme, mivel így a legzsengőbb kortól, a legérzékenyebb lelkűek is csak szépséget, de legalábbis megnyugvást találhatnak e valójában nagyon-nagyon szomorú, meggrázó történetben.

Szerelem orgonája

Szerelem orgonája

Versek

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Bizonyos szempontból és mértékben az eddigőtől eltérő, új hangot üt meg Beke Sándor legújabb verseskötetében (*Szerelem orgonája*. Erdélyi Gon-

dolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008), jóllehet ezt a változást nem könnyű tetten érni, még kevésbé bizonyítani, mivel stílusa, versalkotási mód-

szere alapján keveset változott, témaköreivel is találkoztunk már eddigi hosszú költői pályafutása során. Mégis: közhelyszerű, de igaz a megfogalmazás: ismét jobbat, megint többet, színvonalasabbat kap az olvasó ebben a kötetben. Ez a megállapítás nem kívánja csökkenteni korábbi köteteknek értékeit, csupán azt bizonyítja — ha igaz, hiszen szubjektív véleményről van szó —, hogy Beke Sándor még mindig képes költői látásmódjának, nyelvezetének tökéletesítésére, és talán még föl sem ért arra a csúcusra, melyet egyik versében jelez: „Egész életedben / az A betűre kapaszkodsz —” (A...).

A *Szerelem orgonája* nem csupán szerelmes versek kötete, hanem négy ciklusra oszlik. Bensőséges, egyszerűségében őszinte, megható darabokból áll első ciklusa, melynek címe — és címadó verse — *A csikókályha*. Bár a témával a Beke-versek ismerői már korábban is találkoztak, mégis meglepő, sőt szív-bemarkoló az a nosztalgia, mellyel felidézi nagyszüleinek alakját és az őket körülvevő egykori patriarchális világot. Olyannyira, hogy az olvasó is úgy érzi: az a világ egyszerűbb, de igazibb és igazabb volt, egyszerűbb, de romlatlanabb a jelenkorinál: „Nagymamának / parasztbútorai voltak / s a magasra vetett ágyon / hímzett rózsák nyíltak / kendervászon takaróján. / Télen, a szoba közepén, / fonókerék kattogott este, / a nyári konyhában nagymama / zománcozott pléhtányérba / tálalta a vacsorát. / Estétként, / ha fáradtan leültek, / a ládás fapadon / egymás vállára hajtották a fejüket.” S bár ha a nagymamának nem

volt velencei tükre, és a nagytata sem ült rokokó karosszékben, mégis királyok voltak ők a maguk portáján (*Király és királynő az ősi házban*). A ciklus többi versében is maradandó emléket állít nagyszüleinek (*Az utolsó kívánság, A tiszta szoba illata, Világításkor az unokák*), akiknek lényéhez legkedvesebb gyermekkori emlékei is kötődnek (*Pücsi, Fatelefon*). Ehhez a világhoz viszonyítva a költő így vall a máról: „Azóta megromlott a világ” (*Azóta*).

A fenti verssor „bővebb magyarázatát” talán a következő, *Kőangyal* című versciklusban leljük meg. Az élet-halál kérdéskörével foglalkozó filozofikus költemények részben a napjainkban tapasztalható elidegenedés kérdését is fölvetik: *Másokkal s magunkkal, A szeretet ünnepén*. Ez utóbbi vers a régi kará-

csonyokat idézi fel, amikor „...mindenki / jobban tudta szeretni egymást”.

A költőnek, mint egyszerű embernek egyszerű kívánsága: „jó lenne / jobban szeretni egymást”, s emellett halottjainkat sem szabad elfeledni (*Könnycsepp*). A halált pedig az élet utolsó ajándékeként kell fogadni, hiszen: „Csupa fájdalom kezdettől végig az út, / csupa torokszorító tőrés a valóság, / de béke az örök pihenés. / Utolsó ajándék. Igazság...” (*Az utolsó ajándék*).

Érdekes, újszerű, mivel több képverset is magába foglal a *Szerelem orgonája* című, kötetcímadó rész (bár néhány képverssel már a korábbi kötetekben is találkoztunk). A hátlapon „fülszöveggént” szereplő *Vallomás* még „régis stílusú” szerelmes vers, a *Betűk*, mely a „szeretlek” szó magán- és más-salhangzóit személyesíti meg és maga a *Szerelem orgonája* is szellemes képvers, akárcsak *A szerelem* vagy a cím nélküli (***) , mely virágszálhoz hasonlítható. Ezek mellett hagyományosabb formájú bensőséges szerelmi vallomások az *Azt hiszed*, *Aranycsillagok*, *A lélek kosarában* vagy a cikluszáró vers: „A falevelek erecskéiben / kiszáradt a tavaszi lendület. / Már csak benned bízom, / szerelmem, / a kezedet fogom, / mert ez számomra / a legelérhetőbb ígéret” (*Ősz*).

A második ciklus pesszimista világlátása visszatér a *Vidéki állomáson* című

utolsó ciklusban. A filozofikus tartalmú versekben az elidegenedés gondolata, a magára maradt és utalt ember érzésvilága bukkan fel: A / szél / az / arcodat / fújja, / lekedet / vihar / dúlja. / Egyedül / állsz / a / bajban, / mint egy / korhadó / kapufélfa”. (*Egyedül*). Ezt sugallja az embert körülvevő táj is egy remekbe szabott hasonlattal, illetve megszemélyesítéssel: „A fenyők között / — hol megfagyott a visszhang —, / fehér kucsmával a fején, / mint fázós gyermek, / alszik a székely tanya” (*Székelyföldi kép*), valamint a *Ködbe vesző nádas* című költemény. A mindenkori ember életútját és (hiábavaló?) küzdelmeit tükrözi *Hasonlat* című költeménye: „Az élet olyan, / mint a hullám: / megszületik valahol / messze bent az óceánban, / hullámokkal verekszik / véges-végig, / s addig gurul a part felé, / míg a földhöz nem simul. / Ha keresed, / már nem találsz”. Ilyen pesszimiztikus látásmódról tanúskodik *A Hold karóján*, a *Reggeli szorongás* című vers is, de valójában az egész ciklust ez a szemlélet hatja át. Képversszerű megoldásai itt is föllelhetők (*Néma beszéd*, *Sirató*), valamint egy prózavers is (*A képernyő szemé*). *Tollbamondás* című verse költői hitvallásként értelmezhető: „Csak a szavak öltének / anyanyelv-köntöst. / A szavakat pedig / a lélek mondja tollba / a költőnek”.

Brauch Magda

Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kiadványai 1991—2006 között

(I.)

Líra

Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 2006-ban ünnepelte fennállásának 15. évfordulóját. 1991-ben még csak tervek, elképzelések léteztek, Beke Sándor, az intézmény igazgatója ezekből teremtette meg a több mint másfél évtized alatt zavartalanul működő és egyre bővülő kiadót, mely az elmúlt 19 év alatt tekintélyes művelődési intézménnyé vált. Az erdélyi magyar irodalom ma már elképzelhetetlen e könyvkiadó nélkül, mely megalapítása óta egyből az országhatárokon túl is ismerté vált.

Az Erdélyi Gondolat kiadó felvállalta a különböző tematikájú művek gondozását, szerkesztését, kiadását. Nem véletlen, hogy a szépirodalmi, tudományos, néprajzi, szociográfiai, művelődéstörténeti, nyelvészeti és egyéb tárgyú könyvek mellett a kiadó vezetősége fontosnak és szükségesnek tartotta, hogy — különös tekintettel a mai televíziós, számítógépes világra — a gyermekekkel megszerettesse az olvasást, a könyvet is. Ennek érdekében a legnagyobb szerzőket is sikerült mozgósítani, és ennek eredményeképpen 1991-től a 2006-os esztendőt bezárólag összesen 36 könyv jelent meg a gyermekolvasók számára a kiadó jóvoltából, ezekből 10 verseskötet, két vegyes anyagokat tartalmazó antológia, valamint 23 prózakötet, köztük két antológia és egy gyűjteményes kötet. A gyermekirodalmi anyag a legkisebbektől 13-14 éves korig minden magyarul beszélő vagy tanulni akaró kis és nagyobb gyermekhez szól, a hagyományos meséktől kezdve a magyar történelmi személyiségekről és a földrajzi-természeti képződményekről szóló mondákig, legendákig és a nagyobbacska iskolások, serdülők számára írott ifjúsági irodalomig.
